

SPROG

Kan man sige sådan? – Nyt værktøj zoomer ind på tegnsprog

Der er forskel på det, vi siger, og det, vi tror, vi siger. En stor eksempelsamling, et korpus, viser, hvordan et sprog faktisk bruges. Dansk tegnsprog får nu et sådant korpus, der skal hjælpe sprogets brugere og forskere.

Et sprogligt korpus anses som et af de vigtigste værktøjer i forbindelse med undersøgelse og beskrivelse af sprog – en 'sproglig Google Earth', hvor vi ikke blot ser de store linjer, men kan zoome helt ind på en tekst, en sætning, et ord (eller tegn) og se, hvordan den enkelte sprogbruger faktisk bruger sproget. UCC udvikler nu et længe savnet korpus over dansk tegnsprog.

Dansk tegnsprog er ikke en visuel udgave af dansk talesprog – det er et fuldgyldigt og fuldt udviklet sprog med eget tegnforråd og egen grammatik. Omkring en promille af Danmarks befolkning er døve, og den gruppe har hidtil været stor nok til, at dansk tegnsprog har trivedes og udviklet sig naturligt – ikke mindst i kraft af et rigt foreningsliv og aktive sociale netværk inden for døveverdenen.

BEHOV FOR SPROGLIGE REDSKABER

I de senere år er det blevet normen, at døve børn får indopereret et såkaldt cochlear implant (CI), der i bedste fald sætter barnet i stand til at kunne klare sig med talesprog. Denne udvikling medfører, at der i fremtiden vil være langt færre døve med tegnsprog som modersmål. Men det betyder ikke, at døvhed bliver udryddet, eller at tegnsprog bliver overflødig. Der findes en lille gruppe døve børn, typisk af døve forældre, der ikke bliver CI-opereret, og hertil kommer, at CI ikke i alle tilfælde giver en tilstrækkelig god hørelse til, at døve kan kommunikere frit uden et visuelt sprog. Endelig er der selvfølgelig en stor gruppe af unge og voksne døve, der i dag har dansk

tegnersprog som deres modersmål, og som vil have dette som førstesprog resten af livet.

Derudover findes en gruppe af mennesker med nedsat hørelse, der i deres daglige kommunikation bruger tegn fra dansk tegnsprog som visuel understøttelse til talt dansk, en kommunikationsform, der fx også bruges ved kommunikation med multihandicappede.

De daglige brugere af tegnsprog, herunder familiemedlemmer og de professionelle, der omgiver dem, har behov for sproglige redskaber som fx ordbøger og grammatikker. Uden gode og tidssvarende redskaber vil disse grupper være dårligere rustet til klare sig i dagligdagen, i sociale sammenhænge, i skolen, på uddannelsen, på arbejdsmarkedet osv.

ET KORPUS KAN STYRKE SPROGET

Korpus over dansk tegnsprog vil i første omgang blive bygget over optagelser af tegnsprogsmonologer indsamlet under udviklingen af Ordbog over Dansk Tegnsprog, men skal med tiden udbygges med tekster fra fx TV, møder etc.

Korpus over dansk tegnsprog vil fremover:

- danne basis for en udvidelse og videreudvikling af Ordbog over Dansk Tegnsprog
- tjene som værktøj ved sproglige beskrivelser og videnskabelige undersøgelser, som empirisk grundlag for sprogundervisningen på tegnsprogstolkeuddannelsen, som ressource for Dansk Sprognævns tegnsprogråd eller ved udarbejdelse af en ny grammatik over dansk tegnsprog
- være en unik sprogressource, hvor fx tegnsprogstolke og pårørende til døve kan finde eksempler på brugen af tegn
- styrke sprogbevidstheden hos døve, idet det vil medvirke til at synliggøre dansk tegnsprog i en tid, hvor sprogets fremtid er truet.

PROJEKTET – KORT FORTALT

Korpus over dansk tegnsprog

HVAD

Målet med projektet er at udvikle et søgbart korpus over dansk tegnsprog og at anvende viden hentet i korpus i uddannelsen af tegnsprogstolke, udviklingen af ordbog over dansk tegnsprog og i Dansk Sprognævns tegnsprogråd.

HVORDAN

Der indsamles videooptagelser af dansk tegnsprog, og ved annotering af optagelserne i et særligt program, iLex, opbygges et søgbart korpus, der kan bruges til sproglige undersøgelser, fx ved udbygning af Ordbog over Dansk Tegnsprog.

HVORNÅR

2014-2021

HVEM

Projektet er forankret hos Ordbog over Dansk Tegnsprog, UCC. Projektet samarbejder tæt med søsterprojekter på universiteterne i Hamburg og Warszawa.

PUBLIKATIONER

Langer, G. et al. (2016): *Designing a Lexical Database for a Combined Use of Corpus Annotation and Dictionary Editing*.

KONTAKT

Jette Hedegaard Kristoffersen
jehk@ucc.dk
4189 7335